



BM507Zk Vybrané otázky správního práva a veřejné správy II

1. 10. 2021

Správa školství

JUDr. David Hejč, Ph.D.



Ústavní rámec primárního, sekundárního a terciálního školství

Čl. 33 Listiny

(1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

(2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.

Čl. 16 Listiny

(3) Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách.

Základní školy, střední školy a vyšší odborné školy

Zákony

Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon

- *upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.*

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

- *upravuje postavení pedagogických pracovníků a reguluje předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka, jeho další vzdělávání a kariérní systém*

Podzákonná právní úprava

- vyhláška č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku
- vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a o některých náležitostech povinné školní docházky
- vyhláška č. 364/2005 Sb., o dokumentaci škol a školských zařízení
- vyhláška č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání
- ...

Zásady vzdělávání (§ 2 ŠkolZ)

- poskytování vzdělání je **veřejnou službou**
- **zásady:**
 - rovný přístup občanů ČR a EU
 - zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce
 - vzájemný respekt účastníků vzdělávání
 - bezplatnost základního s středního vzdělávání
 - zdokonalování vzdělávacího procesu s ohledem na výsledky vědy a výzkumu
 - možnost celoživotního vzdělávání

Vzdělávací programy

- **Národní vzdělávací program (§ 3 ŠkolZ)**
 - vydává MŠMT, schvaluje Parlament
 - cílem zachování jednotné vzdělávací politiky
- **Rámcový vzdělávací program (§ 4 ŠkolZ)**
 - vydává MŠMT
 - vymezuje povinný obsah a podmínky vzdělávání
 - *závazný pro školní vzdělávací programy*
 - podklad pro tvorbu učebnic a výši financí ze státního rozpočtu pro školství
 - zavádí tzv. standard vzdělávání
 - NSS sp. zn. 1 Ao 1/2011

- **Školní vzdělávací program (§ 5 ŠkolZ)**
 - vytváří jednotlivé školy (ředitel po projednání se školskou radou)
 - soulad s rámcovým vzdělávací programem
 - zohledňuje specifické potřeby

- **Vzdělávací program vyšší odborné školy**
 - zpracovává příslušná VOŠ
 - musí být akreditováno MŠMT, podmínkou je kladné stanovisko Akreditační komise

- organizuje se pro děti ve věku zpravidla **od 3 do 6 let**,
- je **povinné** pro dítě, které do začátku školního roku dovrší pěti let
- **ředitel** mateřské školy rozhoduje o přijetí dítěte do mateřské školy
- **přednostně** musí být přijaty děti:
 - od tří let s podmínkou trvalého pobytu ve spádovém obvodu mateřské školy
 - pokud nelze z kapacitních důvodů – obec povinnost zajistit v jiné mateřské škole

- **povinná školní docházka**
- **oprávnění** zák. zástupce vybrat školu podle uvážení/
přednostní právo
- **povinnost** zák. zástupce přihlásit dítě k povinné školní docházce
- **Individuální vzdělávání** – povolení ředitele školy, pouze v rámci prvního stupně základní školy
- O výsledcích vzdělávání je vydáno *vysvědčení* – veřejná listina

Vzdělávání ve středních školách

- **střední škola**
 - gymnázium
 - střední odborná škola
 - střední odborné učiliště
- vzdělávání **všeobecné** nebo **specializované**
- **podmínky přijetí** – splnění povinné školní docházky + splnění podmínek pro přijetí
- forma společné části maturitní zkoušky od 2011 (český jazyk a literatura, cizí jazyk nebo matematika)

Vzdělání ve vyšších odborných školách

- vlastní **vzdělávací programy** (akreditované)
 - program musí být zveřejněn
- ukončuje **absolutoriem**
 - skládá se ze zkoušky z odborných předmětů, cizího jazyka a obhajoby absolventské práce
 - označení absolventa – diplomovaný specialista – za jménem „DiS“ -

Školský rejstřík (§ 141 a násl ŠkolZ)

- je **veřejný seznam**, který obsahuje:
rejstřík škol a školských zařízení,
 - vede MŠMT a krajský úřad
 - zápisem - právo poskytovat vzdělávání a školské služby, vydávat doklady o vzdělání, nárok na příspěvek z veřejného rozpočtu

rejstřík **školských právnických osob**

- vede MŠMT
- konstitutivní účinky z hlediska právní existence školské právnické osoby

Školská právnická osoba (§ 141 a násl ŠkolZ)

- právnický osoba zřízená podle ŠkolZ
- činnost – poskytování vzdělávání a školských služeb
- Zřizovatel:
 - MŠMT
 - kraj, obec nebo svazek obcí
 - jiná právnická osoba nebo fyzická osoba

orgánem školské právnické osoby zřízené ministerstvem, krajem, obcí nebo svazkem obcí je **ředitel**.

- je statutárním orgánem – jmenuje a odvolává jej zřizovatel

orgány školské právnické osoby zřízené jinou právnickou osobou nebo fyzickou osobou jsou **ředitel a rada**.

Pedagogický pracovník

- **ten, kdo** je zaměstnancem právnické osoby realizující činnost školy a vykonává přímou vyučovací, výchovnou, speciálně pedagogickou nebo pedagogicky psychologickou činnost

Povinnosti:

- vykonávat řádně pedagogickou činnost
- chránit a respektovat práva dítěte, žáka nebo studenta,
- chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta
- zachovávat mlčenlivost a chránit před zneužitím osobní údaje

Práva:

- na zajištění podmínek potřebných pro výkon pedagogické činnosti
- aby nebylo do jejich přímé pedagogické činnosti zasahováno v rozporu s právními předpisy,
- na využívání metod, forem a prostředků dle vlastního uvážení v souladu se zásadami a cíli vzdělávání
- volit a být voleni do školské rady,
- na objektivní hodnocení své pedagogické činnosti

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

Státní správa

- **MŠMT**
 - ústřední orgán státní správy
 - koncepční a řídicí pravomoci + koordinační funkce
 - zřizovatel škol a školských zařízení
 - postavení nadřízeného SO – krajské a obecní úřady
- **MO, MV, MS, MZV**
 - zřizují školy a školská zařízení (speciálně zaměřené vzdělávání)
- **ČŠI**
 - podřízena MŠMT
 - správní úřad s celostátní působností
 - vnitřní členění – ústřední a školní inspektoráty
 - v čele ČŠI je ústřední školní inspektor
- **Ředitel**
 - nejnižší článek výkonu státní správy
 - § 164 odst. 1 ŠkolZ

Samospráva

- **Obec** (samostatná působnost)
 - zajišťuje podmínky pro plnění povinné školní docházky – zřizuje základní školy nebo zajistí u školy jiné obce nebo svazku obcí
 - pokud území více škol – obecně závazná vyhláška vymezující školské obvody spádové školy
- **Kraj** (samostatná působnost)
 - povinen zajišťovat podmínky pro realizaci středního a vyššího odborného vzdělávání, vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním atd.
 - zřizuje proto školy a školská zařízení podle § 181 ŠkolZ
- **Školská rada**
 - samosprávný orgán školy – zákonní zástupci, zletilý žáci a studenti, pedagogičtí pracovníci, zřizovatel a další osoby – podílejí se na správě školy
 - smyslem zajistit zvýšení vlivu veřejnosti na školství ke zvýšení úrovně vzdělávací soustavy



Vysoké školy

čl. 33 Listiny

čl. 15 odst. 2 Listiny

- *svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena*

čl. 17 Listiny

- *svoboda projevu a právo se vyjadřovat*

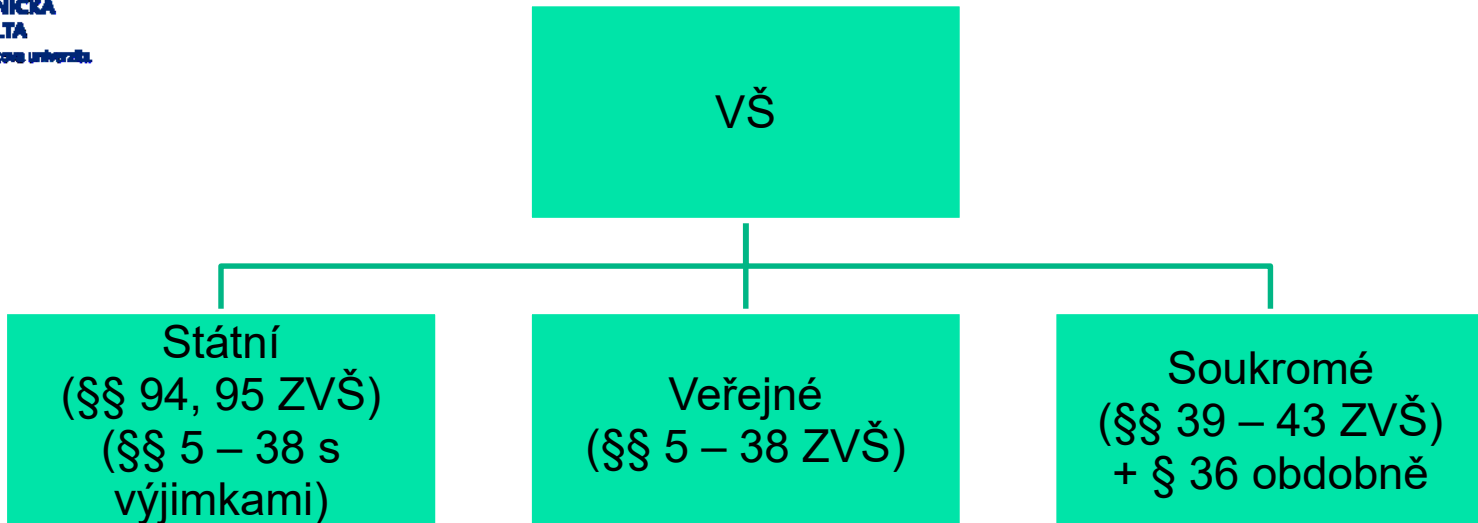
Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách

- *upravuje právní postavení všech vysokých škol*

Zákon č. 94/2021 Sb., pandemický zákon

- *omezení provozu vysokých škol*

- nejvyšší článek vzdělávací soustavy
- akademické svobody a akademická práva
- Dělení vysokých škol:
 - **veřejné**
 - **soukromé**
 - **Státní**
- Dělení podle typu
 - **univerzitní**
 - **neuniverzitní**



Součást
organizační složky
státu / Organizační
složka státu

Státní rozpočet –
obrana/vnitro

Veřejná
vysoká škola

Státní
rozpočet -
školství

S.r.o. / a.s. /
o.p.s.

Zejména
vlastní
hospodářská
činnost

Státní vysoká škola

- **vojenská vysoká škola a policejní vysoká škola**
- odborníci pro ozbrojené síly a bezpečnostní sbory
- **právní forma** – organizační složka státu – financování ze státního rozpočtu z kapitol MO a MV
- **ministři** – rozhodují o otázkách personálních (např. stanoví plat rektorovi) i organizačních (např. rozhodují o zřízení nebo zrušení fakulty)
- **ministerstva** – rozdělování finančních prostředků, kontrola jejich využívání, stanovení výše poplatků za studium, rozhodování o přiznání stipendia, tvorba dlouhodobých záměrů atd. + úkoly nadřízeného správního orgánu ve správním řízení

Soukromá vysoká škola

- Právnícká osoba soukromého práva, je oprávněna - pokud jí MŠMT udělilo **státní souhlas** (§ 39 ZoVŠ)
- Organizace a činnost také upravena **vnitřními předpisy** (platí obdobně jako v případě veřejných VŠ)
 - Zejm. stanoví, **které orgány** podle ZoVŠ vykonávají působnost
- **Financování**
 - **Poplatky spojené se studiem** stanoví soukromá VŠ ve svém vnitřním předpisu (§ 59, bez zákonných omezení)
 - Možné i určité financování ze státního rozpočtu (§ 40 odst. 2, 4)

- **financovány** ze státního rozpočtu, poplatky spojené se studiem, výnosy z doplňkové činnosti, dary, rozpočet ÚSC a další.
- **samospráva** – rozhoduje o vnitřní organizační struktuře, počet přijatých uchazečů, tvorba a uskutečňování studijních programů, organizace studia, vědecké/výzkumné a další tvůrčí činnosti, rozhoduje v pracovněprávních věcech, hospodaření, výše poplatku za studium...
- přiznává akademické tituly
- koná habilitační řízení
- koná řízení ke jmenování profesorem
- používá akademické insignie a koná akademické obřady

Veřejná vysoká škola

- Zřízena (zrušena, sloučena) **výhradně zákonem (§ 5 ZoVŠ) - seznam v příloze č. 1 zákona o VŠ**

1. Univerzita Karlova
2. Univerzita Palackého v Olomouci
3. České vysoké učení technické v Praze
4. Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava
5. Akademie výtvarných umění v Praze
6. Vysoké učení technické v Brně
7. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
8. Masarykova univerzita
9. Mendelova univerzita v Brně
10. Akademie múzických umění v Praze
11. Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze
12. Janáčkova akademie múzických umění v Brně
13. Univerzita Pardubice
14. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
15. Česká zemědělská univerzita v Praze
16. Technická univerzita v Liberci
17. Vysoká škola ekonomická v Praze
18. Univerzita Hradec Králové
19. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
20. Ostravská univerzita
21. Slezská univerzita v Opavě
22. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
23. Západočeská univerzita v Plzni
24. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
25. Vysoká škola polytechnická Jihlava
26. Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích

Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy

- podléhají registraci MŠMT
- obligatorní: statut, volební a jednací řád akademického senátu, vnitřní mzdový princip, jednací řád vědecké rady, studijní a zkušební řád, stipendijní řád, disciplinární řád...
- projev autonomie – abstraktní akt – normativní charakter – není obecně závazný/není pramen práva – soulad se zákony
- nabývá platnosti rozhodnutím MŠMT o registraci X
správní rozhodnutí o zamítnutí

Další pojmy a instituty

Akademická obec vysoké školy

Akreditované studijní programy

- bakalářský studijní program
- magisterský studijní program
- doktorský program

Forma studia

- prezenční, distanční, kombinovaná

Akreditace studijního programu

Je oprávněním realizační povahy

- Přijímat uchazeče ke studiu
- Konat výuku a zkoušky (vyučovat, ověřovat znalosti...)
- Udělovat akademické tituly (tedy konat státní závěrečné zkoušky)
- Konat rigorózní řízení

Uděluje ji

- Národní akreditační úřad pro vysoké školství
- Vysoká škola „sama sobě“, pokud pro danou oblast a typ studijního programu získala institucionální akreditaci

Institucionální akreditace je oprávnění VŠ *samostatně vytvářet a uskutečňovat určený typ nebo určené typy studijních programů v určené oblasti nebo v určených oblastech vzdělávání*

Orgány vysoké školy

Orgány veřejných vysokých škol

Samosprávné

Akademický senát

Rektor

Vědecká (akad.) rada

Disciplinární komise

Rada pro vnitřní hodnocení

Ostatní

Kvestor

Správní rada

Státní vysoké školy

*- mají totožné orgány
(s výjimkou správní
rady)*

Soukromé vysoké školy

*- stanoví své orgány
samy (vnitřními
předpisy)*

Dozor státu nad vysokoškolskou samosprávou

Stát (prostřednictvím MŠMT či NAÚ) zasahuje do činnosti VŠ jen v zákonem vymezených oblastech

Financování (resp. „spoluřízení“ u státních VŠ),
povolování vzniku soukromých VŠ

Dozor nad normotvorbou

Dozor nad zákonností a konkrétními povinnostmi
VŠ

Dozor nad kvalitou poskytovaného vzdělání

=> **akreditace**